

Zprávy, informace, oznámení

Soutěž o vnitřní granty UP v roce 1999

Vědecká rada UP schválila na svém posledním zasedání (7. 12. 1998) následující pravidla pro rozdělování vnitřních grantů UP v příštím roce:

1. Budou přijaty pouze takové projekty, jejichž řešitelé budou v r. 1999 mladší než 35 let nebo dosáhnou právě 35 let. Projekty, jejichž řešitelé budou mít v r. 1999 36 let a více, budou jednoznačně vyloučeny. (U pracovníků CMTF UP je věkový limit 40 let.)

2. Budou akceptovány projekty zaměřené do sféry vědecko-výzkumné. Součástí grantových projektů zadávaných do soutěže, budou dvě prohlášení (na předepsaných formuláři):

a) prohlášení vedoucího katedry nebo jím pověřeného pracovníka, že grantové prostředky budou použity tak, aby práce na projektu vyústila alespoň do jedné publikace ve vědeckém periodiku;

b) prohlášení řešitele: zavazuje se, že do 20. února 2000 podá zprávu o využití grantových prostředků. Při nesplnění této podmínky vrátí řešitel poskytnuté finanční prostředky.

Bez těchto dvou prohlášení budou projekty ze soutěže vyloučeny.

Požadavky pro habilitační řízení ke jmenování profesorem v oblasti umělecké činnosti

Vědecká rada UP schválila na svém posledním zasedání (7. 12. 1998) následující požadavky pro habilitační řízení ke jmenování profesorem v oblasti umělecké činnosti:

I. Pedagogická aktivita

a) soustavná pedagogická praxe na VŠ: docent – 3 roky, profesor – 5 let;

b) autorství a spoluautorství skript, učebních textů, pomůcek, software, výukových filmů a edic;

3. Dále budou akceptovány projekty z oblasti umělecko-tvůrčí.

4. Projekty nesmí zahrnovat požadavky na investice a mzdové prostředky. Požadovaná částka nesmí přesáhnout 50 000 Kč.

5. Na vědecko-badatelský úsek Rektorátu UP budou postoupeny pouze ty projekty, které prošly výběrem vedení fakult. Kladné stanovisko vedení příslušné fakulty bude u každého projektu vyznačeno.

6. Grantové projekty je nutno předkládat ve třech vyhotoveních na předepsaných formuláři. Projekty bude třeba odevzdat nejpozději do 31. ledna 1999 na vědecko-badatelské oddělení rektorátu. Projektů odevzdaných po tomto termínu nebudou přijaty.

7. O výběru projektů bude rozhodovat komise, v níž budou zastoupeni proděkaní všech fakult UP.

8. Vedení fakult, jejichž grantové projekty byly akceptovány, zajistí opakování výsledků těchto projektů.

-red-

c) vedení a oponentura diplomových prací;
d) tvorba učebních plánů a koncepcí studijních oborů;

e) oponentura uměleckých děl a projektů;

f) vedení studentů v rámci uměleckých tvůrčích seminářů a workshopů;

g) v řízení ke jmenování profesorem vedení studentů v doktorandském PGS.

II. Umělecká činnost

(počty požadovaných realizací, výstav a koncertů musikantifikovat komise individuálně podle závažnosti)

a) realizovaná díla – veřejné zakázky, nahrávky pro renomované firmy, monografie, atp.;

b) samostatné výstavy tuzemské v renomovaných galeriích samostatné tuzemské koncerty, samostatné výstavy v zahraničí v renomovaných galeriích, samostatné koncerty v zahraničí;

c) skupinové výstavy tuzemské, účast na tuzemských koncertech a představeních, skupinové výstavy v zahraničí, účast na zahraničních koncertech a představeních;

d) zastoupení ve sbírkách, díla v repertoáru významných těles, sólistů;

e) ceny a uznání;

f) ohlasy v odborném tisku.

-red-

Jen několik řádků

První „plody“ stromu zvaný kreditní systém

Kreditní systém – téma, jemuž stále náleží přívlastek aktuální. V rámci Univerzity Palackého s ním mají asi největší zkušenosti na katedře rekreologie, kde novým způsobem studují již posluchači třetích ročníků. A že chut plodů z pomyslného stromu je rozličná, je víc než jasné. V některých případech chutná hořce, v případech zbylých, kterých je prý většina (potvrzují to i slova vedoucího zmíněné katedry), je ovoce „vzhledu pěkného a chuti sladké“.

Zdá se, že posluchačům zainteresovanost a zodpovědnost vyhovuje. Tytam jsou prý doby, kdy si přednášku tzv. za čárku odseděli. Totiž až na výjimky se posluchači účastní přednášek a seminářů s jistotou vizí a určitým očekáváním. To se samozřejmě dotýká i strany druhé: přednášející se mnohem víc a častěji zamýšlí nad přístupem ke studentům či stylem výuky, častěji hloubá, jak informace co nejzajímavěji podat. Je si totiž vědom konkurence a tudíž i té zapeklité možnosti, kterou student má – volby.

Na rekreologii se už dnes např. ví, o co a také o koho posluchači mají velký zájem. Bohužel jsou také známi přednášející, kteří své učebny sotva zaplní... Na zmíněné katedře funguje totiž kouzelná „oceňující i popravující“ zpětná vazba, řečnické jakási evaluace studentů, jež probíhá vždy s ukončením semestru. Posluchači vyplňují dotazník, který obdrží od svého přednášejícího a výsledek, byť může být značně subjektivní, přec jen o něčem vypovídá. Je jakýmsi měřítkem a zároven i motivací...

M. Poláková

Otázka pro: ing. J. Jirku, kvestora UP

Jaká opatření, příp. sankce lze očekávat v situaci, kdy se jedna nebo více fakult (příp. celá univerzita) ocitnou v deficitu?

Na takto položenou otázku nelze zcela jednoznačně odpovědět. Z pohledu školy jako celku nemusí ještě záporný hospodářský výsledek jedné nebo dvou fakult znamenat kritickou situaci v hospodaření celé školy. Záleží pouze na výši deficitů příslušných fakult a výši rezerv (nebo dosud nepoužitých zdrojů), které má škola ještě v závěru roku k dispozici. S výjimkou loňského roku, kdy do našeho hospodaření negativně zasáhly povodně a likvidace škod při nich vzniklých, se zatím vždy podařilo, i když za cenu omezení některých jiných výdajů, celkové hospodaření školy udržet v kladných číslech. Nepodaří-li se ztráty některých jednotek UP nahradit výše popsaným způsobem (prostředky nejsou k dispozici, všechny ostatní jednotky se pohybují na hranici nulového hosp. výsledku), může skončit „v červených číslech“ celá škola. Pak přicházejí na řadu postupy běžné v ostatních typech organizací (s výjimkou rozpočtových), tj. nutnost uhradit záporný hospodářský výsledek v průběhu následujícího, popř. následujících účetních období, a to především z rezervního fondu, případně z fondů ostatních a z běžného hospodaření. Na to si ovšem škola musí vytvořit v následujících rozpočtech příslušné rezervy. V našem případě z loňského roku nám ovšem v rámci likvidace povodňových škod pomohl uhradit značnou část deficitu mimořádným příspěvkem zřizovatel, tedy ministerstvo školství.

Jiný pohled ovšem musí být na hospodaření konkrétní fakulty či jednotky, která dosáhne záporného hospodářského výsledku či která k němu směřuje. Předně je nutno posoudit, proč se konkrétní jednotka do kritického stavu dostala (to v současné době probíhá v případě FTK a PF). Uzná-li vedení UP a EK AS UP situaci jako objektivní a chování příslušné jednotky v průběhu příslušného hospodářského období jako odpovídající dané situaci, může být situace řešena mimořádným příspěvkem, který by v tomto případě byl nevrátný, tj. zvýšil by jednorázově rozpočet této jednotky v příslušném roce. Nebude-li tomu tak, nebude mimořádný příspěvek poskytnut a jednotka skončí se záporným hospodářským výsledkem, který musí uhradit obdobným způsobem, jako by to musela udělat celá škola, ovšem v rámci našeho vnitřního hospodaření. Tak tomu v minulých letech bylo u několika našich fakult či jiných pracovišť. Případné sankce vůči této jednotce jsou pak v tomto případě v rukou vedení UP a akademického senátu.

Zpracovala -mav-

Představujeme: Lennart Nilsson

Lennart Nilsson (nar. 1922) zahájil svou kariéru jako žurnalistický fotograf. V padesátých letech začal blíže studovat život zvířat a lidské tělo a pomocí nových technologických postupů, včetně mikroskopické kamery, zaznamenal pochody, které probíhají uvnitř lidského těla. Jeho dílo je mimořádně významné v lékařském výzkumu.

Pracoval dlouhou dobu pro časopis Life, spolupracuje s řadou nejvýznamnějších vědeckých institucí po celém světě. Jeho fotografie a filmové záběry zevnitř lidského těla a lidského reprodukčního systému (záběry vývoje lidského plodu) získaly mimořádný ohlas i mezi odborníky.

V roce 1980 získal cenu Hasselblad Photographie Award, v roce 1993 získal Kulturpreis der Deutsche Gesellschaft für Photographie.

Je vícenásobným nositelem ceny Americké akademie Emmy, mj. za snímky *Zázrak života a Neznámé světy* (1997).

Dva z jeho snímků jsou umístěny na palubě amerických kosmických sond Voyager I a II, kde podávají svědectví o existenci lidstva.

Vědecká rada UP na svém zasedání 7. 12. 1998 udělila Lennartovi Nilssonovi Cenu za celoživotní dílo AFO 1999 za mimořádný přínos k rozvoji zkoumání lidského těla. Jeho dílo odkrývající tajemství lidského těla má nejen mimořádný význam pro medicínu nebo vývoj filmové techniky, ale i neopominutelný filozofický rozměr.

-red-

Zprávy, informace, oznámení**Usnesení Vědecké rady UP k výzkumným záměrům UP**

Vědecká rada UP (po projednání ve VR fakult) na svém zasedání dne 19. 10. 1998 schválila, aby předmětem insitucionálního financování výzkumu a vývoje byly dále uvedené výzkumné záměry, které budou zahrnuty do Statutu UP:

a) Lékařská fakulta:

1. Molekulární aspekty vzniku, diagnostiky a léčby nádorů
2. Studium alergií a imunopatologických procesů se zánětlivou složkou
3. Experimentální farmakologie přírodních a syntetických látek s cytoprotektivním, antiflogistickým a cytostatickým účinkem
4. Rozvoj transplantčního programu LF UP
5. Molekulární poruchy sacharidového a lipidového metabolismu při vzniku, vývoji a léčbě kardiovaskulárních onemocnění
6. Prekoncepční a prenatalní prevence vrozených vývojových vad a dědičných onemocnění s jejich intrauterinním a postnatálním lékařským řešením. Snížení rizika vícečetných těhotenství v programu IVF, ET. Etické, psychologické a právní aspekty těchto stavů.

b) Přírodovědecká fakulta:

1. Přístrojové centrum fyzikálního a chemického výzkumu na Píř UP
2. Nové generace léčiv závažných lidských onemocnění se specifickými molekulárními mechanismy účinku
3. Vlnová a částicová optika
4. Stresová a patologická biologie, biochemie a bioenergetika rostlin
5. Rozvoj strukturální teorie algebraických a geometrických systémů. Teoretická a výpočtová analýza matematických modelů

6. Rozvoj ornitologické laboratoře a její mezinárodní vědecké spolupráce

7. Chemie fyziologicky aktivních látek. Analýza, syntéza, mechanismy přeměn

8. Analýza a syntéza vybraných složek terestrických a vodních ekosystémů v krajině

c) Fakulta tělesné kultury:

1. Pohybová aktivita v životě člověka
2. Optimalizace biomechanických modelů vybraných pohybových činností a funkčních poruch pohybového systému

d) Filozofická fakulta:

1. Výzkum historie a kultury Moravy jako modelu pro existenci regionu
2. Integrované studium hlasu a řeči

e) Pedagogická fakulta:

1. Výchova k demokracii, občanství a evropskosti na přelomu tisíciletí
2. Výzkum somatického a psychického stavu populace ČR, zvláště dětí a mládeže s aplikací v antropogocii, školní, pedagogické a poradenské psychologii, klinické antropologii a v ergonomii

f) Cyrilometodějská teologická fakulta:

1. Jednotná Evropa a křesťanství
2. Historický vývoj sakrální architektury olomoucké arcidiecéze (Morava a Slezsko), význam symbolu v umění a v liturgii

VR UP doporučuje garantům záměrů LF č. 1 a Píř č. 2 a podobně i garantům záměrů LF č. 3 a Píř č. 7, aby zvážili úzkou koordinaci nebo i případné splnění těchto dvojic záměrů, které jsou v obou případech blízké svou problematikou.

-red-

Stručně

Pod názvem **Dialog Polsko** pořádalo ve dnech 9. – 10. 12. Centrum Aletti přehlídku současné polské kinematografie, vernisáž výstavy filmových fotografií, setkání s L. Engelkingem spojené s autorským čtením a další akce prezentující česko-polské kulturní vztahy.

* * *

V pátek 11. 12. navštíví Univerzitu Palackého **náměstek ministra školství ČR doc. ing. J. Průša, CSc.**, v doprovodu vedoucí sekretariátu MŠMT JUDr. K. Čížové, vedoucího odboru programů, výzkumu a vývoje MŠMT ing. V. Hankeho, CSc., a vedoucího odd. rozvoje vysokých škol MŠMT doc. ing. Z. Antoše, CSc. Po setkání s vedením univerzity a jednotlivých fakult navštíví rovněž některá výzkumná pracoviště univerzity.

* * *

Tradiční předvánoční **setkání rektora UP se zahraničními lektory** se uskuteční v pondělí 14. 12. ve velké zasedací síni Rektorátu UP.

* * *

Ve čtvrtek 17. 12. se uskuteční **zasedání Kolegia rektora UP**, které bude mít na programu projednání stavu implementace zákona o VŠ, informace o hospodaření UP v uplynulém období aj.

* * *

V pátek 18. 12. proběhne ve velké zasedací síni Rektorátu UP **kolegiální a přátelské setkání rektora UP** s vedením univerzity a fakult UP.

-mav-

Homeopatie kritickým pohledem

Klub studentské vědecké činnosti Spolku mediků Lékařské fakulty UP pořádá 15. 12. 1998 přednášku prof. MUDr. Jiřího Hertta, DrSc., na téma **Homeopatie – kritický pohled lékaře**. Začátek je plánován na 16.00 hodin ve velké posluchárně Teoretických ústavů LF UP.

(Další informace e-mail: licenik@tunw.upol.cz.)

-lir-

Habilitace a profesury**Pedagogická fakulta**

Děkan a Vědecká rada Pedagogické fakulty UP oznamuje, že se dne 15. 12. budou konat před Vědeckou radou PdF UP tyto habilitace:

V 12.30 hod. proběhne **habilitační řízení PhDr. Libuše Podlahové, Dr.**, odborné asistentky Katedry pedagogiky PdF UP v oboru pedagogika. Téma habilitační práce je *Německé školy a učitelé na Moravě v kontextu československého školství*, téma přednášky *Význam německé střední školy při multikulturálním rozvoji českých zemí*. Oponenty budou prof. PhDr. Josef Maňák, CSc., PdF MU Brno, prof. PhDr. Miloš Trapl, DrSc., FF UP Olomouc, doc. PhDr. Vladimír Krejčí, CSc., PdF OU Ostrava.

Ve 14.00 hod. proběhne **habilitační řízení PhDr. Vlasty Řeřichové, CSc.**, odborné asistentky Katedry českého jazyka a literatury PdF UP v oboru pedagogika. Téma habilitační práce je *Vývoj české počáteční školy z pohledu výchovy čtenáře (1774–1948)*, téma přednášky *Vliv reformního pedagogického hnutí na výchovu čtenáře v české počáteční škole*. Oponenty budou prof. PhDr. Václav Kovářiček, CSc., PdF UP Olomouc, doc. PhDr. Dagmar Dorovská, CSc., PdF MU Brno, doc. PhDr. Oldřich Richterek, CSc., PdF VŠP Hradec Králové.

-red-

Humanitní environmentalistika

Masarykova univerzita v Brně a Univerzita Palackého v Olomouci otevírají ve školním roce 1999/2000 na Fakultě sociálních studií MU v Brně další ročník jednooborového studia magisterského stupně **humanitní environmentalistika**, který se bude věnovat společenskovevědním aspektům ekologických problémů.

Zájemci o studium mohou získat informace na studijním oddělení Fakulty sociálních studií MU, Gorkého 7, 602 00 Brno, telefon 05/4124 8095 nebo 05/4132 1339, 4124 8094-5, linka 114 a 115.

-red-

Přípravný kurz

Právnická fakulta UP pořádá v období leden–únor 1999 **přípravný kurz k přijímacímu řízení** na Právnickou fakultu UP. Náplň kurzu bude ucelený a přehledný výklad témat, jejichž znalost je nezbytná pro úspěšné složení přijímacích zkoušek

Kurz v rozsahu 64 hodin bude probíhat od ledna 1999 v prostorách PF UP vždy v úterý a ve středu odpoledne, pro mimoomoucké účastníky i o víkendech. Cena kurzu 1 950,- Kč, termín podání přihlášek je do 23. 12. 1998.

Přihlášky a bližší informace: Centrum dalšího vzdělávání při PF UP, tř. 17. listopadu 8, 772 00 Olomouc, tel.: (068) 563 7558 – Petr Vystrčil, (068) 563 7557 – Kateřina Moravcová, fax: (068) 522 35 37, e-mail: vystrc@pfnw.upol.cz.

-red-

Zeptali jsme se za vás...**Nevraživost bude sledovat kamera?**

Zhruba před rokem požadovali zahraniční studenti (především lékařské fakulty) zavedení tzv. horké linky. Jejich žádost vplynula z pocitu ohrožení, především rasově motivovaného, s kterým se v Olomouci setkávali. Tyto prosby, směřované vedení UP ale postupem času utichly.

V nedávné době vedení Univerzity Palackého společně s vedením Městské policie v Olomouci však jeden krok, jenž by měl pocít bezpečnosti zahraničních posluchačů posílit, přece jen podnikly. Byla podepsána smlouva o umístění kamery v areálu vysokoškolských kolejí. Kamera by měla sloužit jako preventivní opatření. Jak

znamenané informace bude sledovat a vyhodnocovat dispečink městské policie.

Kamera, jejíž instalace je plánována v nejbližších dnech, bude jednou z deseti, které „dohlížejí“ na bezpečnost v Olomouci.

M. Poláková
Foto T. Jemelka

Události

Hudební podvečer v chrámu P. M. Sněžné

V letošním roce oslavují barokní varhany ve studentském chrámu P. M. Sněžné kulaté jubileum. Byly postaveny v roce 1728, tedy právě před 270 lety, varhanářem J. G. Halbichem z Králík. Jsou nejstaršími dokumentovanými varhanami v Olomouci.

K tomuto jubileu pořádala Duchovní správa chrámu společně s Katedrou hudební výchovy PdF UP *Hudební podvečer*. Účastníky přivítal F. Hylmar SJ a o historii varhan promluvil doc. PhDr. Z. Fridrich, CSc.

Na programu byly drobné varhanní skladby českých skladatelů z Prahy, Brna, Olomouce a Kroměříže, které byly napsány právě k tomuto jubileu, byly uvedeny skladby olomouckých autorů M. Červenkové – členky Moravské filharmonie a pedagogů UP P. Čotka, Z. Fridricha, J. Srovnala a K. Fridrichové. Potěšující bylo, s jakým zájmem a chutí se studenti pustili do nastudování a provedení nových kompozic. Kromě varhanních skladeb přednesli také Septet pro dechové nástroje F. Schuberta a ve dvou komorních seskupeních skladby barokních autorů J. Humphriese a W. Corbetta.

Text a foto -rav-

Storytelling

neboli vyprávění příběhů na Katedře angličtiny PdF UP

Již Šeherezáda poznala, že umět vyprávět příběhy je dar, který dokáže i zachránit život. Ačkoli se učitelé asi nedostanou ve třídě do situace ohrožení života, tento dar jim přesto může být ku prospěchu. Všeobecně platí, že umíme-li vyprávět příběhy, získáme tak pozornost druhých, a jsme-li učitelé, můžeme pak toto umění zužitkovat ve svých hodinách. Příběhy se od dětství staly nedílnou součástí našeho života a rádi vzpomínáme na ony magické chvíle, kdy jsme naslouchali vyprávění rodičů nebo prarodičů a v příbězích vstupovali do jiných světů.

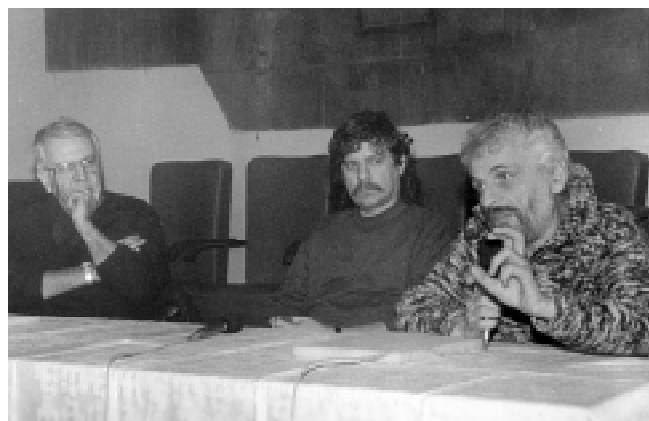
Především učitelé, kteří pracují s jazykem, jak mateřským, tak i cizím, mohou najít v příbězích nevyčerpatelný zdroj živého jazyka, motivace, a především v době úsporných opatření je neocenitelné, že vše se nabízí zcela zdarma. Ovšem vyprávět příběh tak, aby zaujal i v cizím jazyce, je nejen dovednost, ale i umění, a jako každé umění musí i toto být rozvíjeno a kultivováno. Z tohoto důvodu využila katedra angličtiny nabídky nakladatelství Addison Wesley Longman, kdy jeho zástupce pan Sebastian O'Connell uspořádal pracovní seminář pro studenty třetích ročníků na téma „Storytelling“. Právě ve třetím ročníku se studenti pedagogické fakulty intenzivně připravují na svou budoucí práci učitelů. V zimním semestru absolvují kromě hodin

didaktiky angličtiny následky hodin ve školách a v letním semestru začíná jejich první pedagogická praxe, kdy si sami zkusí, čemu se v seminářích metodiky naučili. V tomto semestru mají i semináře dětské literatury, které se jim snaží zprostředkovat i praktické aktivity při práci s jednoduchými texty dětské literatury v angličtině, a ty pak studenti mohou využít ve svých hodinách.

Na semináři byla nejprve stručně nastíněna teorie a pak již nastala chvíle, kdy se měli studenti přenést do dětského světa. Ti však, „zkažení“ univerzitou, byli opět v pohotovosti s poznámkovými bloky a pery, aby si mohli vše zaznamenat, jak jsou na přednáškách zvyklí. Toto však byl moment, kdy se naopak mohli uvolnit a být vtaženi do příběhu. Byli vedeni, aby se na vyprávění sami podíleli, motivováni loutkami a dalšími jednoduchými rekvizitami, které navodily atmosféru a dodaly vyprávění zajímavosti. Studenti tak získali cennou zkušenost, kterou jistě v nejbližší době využijí.

Semináře se zúčastnila i skupina učitelů angličtiny. Srovnání reakce našich studentů s jejich staršími kolegy s učitelskou praxí prokázalo, že na katedře angličtiny studují mladí lidé, kteří jsou přemýšliví a tvůrčí, a tak lze věřit, že i po studiu budou dobře reprezentovat svou alma mater.

M. Vodičková

Ve středu 9. 12. 1998 se v aule FF UP uskutečnila beseda s ing. V. Žákem (současným šéfredaktorem časopisu *Listy*), doc. PhDr. J. Kellerem, CSc. (sociologem a publicistou) a doc. ing. F. Gálem, DrSc. (sociologem, prognostikem, nyní majitelem nakladatelství G plus G). Setkání uspořádaly Centrum interdisciplinárních studií UP a Sdružení pro otevřenou společnost. (K průběhu besedy se vrátíme v příštím čísle.)

-mav-, foto T. Jemelka

Environmentální vzdělávání a vysoké školy

Ve dnech 26. – 27. 11. 1998 se v Uherském Hradišti uskutečnila česko-slovenská konference *Environmentální vzdělávání a výchova na vysokých školách připravujících učitele a výchovné pracovníky*. Konference se konala při příležitosti 50. výročí založení IUCN v rámci mezinárodního filmového festivalu a setkání *Týká se to také tebe*.

Konference se zúčastnilo více než padesát odborníků z českých a slovenských vysokých škol. Univerzita Palackého byla prezentována dvěma příspěvky z Pedagogické fakulty UP (M. Tomančáková a B. Hlůza: *Možnosti mezinárodní spolupráce v environmentální výchově* a V. Hrdličková: *Environmentální výchova v pregraduální přípravě učitelů primárního vzdělávání na PdF UP*) a posterem. Se závěry konference budou seznámeni lektori a děkani vysokých škol připravujících učitele v České a Slovenské republice.

-bh-

IUCN jubluje

Povědomá zkratka, ale možná už tak běžná, že ji vnímáme, aniž bychom si uvědomovali její význam. IUCN – International Union for Conservation of Nature and Natural Resources – Mezinárodní unie pro ochranu přírody a přírodních zdrojů – byla založena před 50 lety ve Fontainebleau. Je v současnosti svazem 74 států, 110 vládních agentur a 706 nevládních organizací ze 138 zemí.

5. listopadu 1998 byla k tomuto výročí vydána výzva, z níž citujeme alespoň některé myšlenky:

„Naše výzva má zahájit poučený věk výchovy, informací, vysvětlování a komunikování v našich vztazích ke světu přírody, věk, v němž se ochrana a trvale udržitelné využívání přírodních zdrojů stanou naší druhou přirozeností. (...)

Vyzýváme vychovatele naší mládeže a pracovníky sdělovacích prostředků, aby hlumocili všem smysl a obrovkou šíři naléhavosti ochrany přírody a aby využili v duchu našich snah přírody jako jednotícího činitele naší rozdílnosti.“

Význam vysokých škol v naplňování záměrů IUCN je proořadý. Proto je potěšitelné, že i na Univerzitě Palackého je věnována pozornost otázkám problematiky environmentální výchovy, studiu biodiverzity a problematice trvale udržitelného života.

-bh-

V rámci oslav 150. výročí nástupu Františka Josefa I. na rakouský trůn v Olomouci v roce 1848 uspořádala Katedra historie FF UP ve slavnostní dvoraně arcibiskupského paláce v Olomouci seminář k výročí této významné historické události. Snímek T. Jemelky zachycuje průběh slavnostního zahájení semináře, které uvedl arcibiskup Mons. Jan Graubner.

-mav-

Z vědeckých pracovišť UP**Koncepce a současný stav doktorandského studia botaniky na PřF UP**

V Žurnále UP (roč. 5, č. 23, 1996) byla publikována stručná informace o doktorandském studiu botaniky. V tomto příspěvku hodláme čtenáře informovat o koncepci tohoto studia a jeho současném stavu.

Doktorandské studium botaniky na PřF UP v Olomouci má poměrně krátkou historii. Jeho počátek spadá do let 1992/1993. Rovněž jeho koncepce se postupně vyvíjela a vyvíjí dosud. Botanika bývá někdy nesprávně chápána jako poznávání rostlin, floristika, případně systematika a nauka o společenstvech rostlin (fytoecologie). Takto také bylo původně koncipováno zaměření doktorandského studia botaniky na naší fakultě. Botaniku je však třeba chápat *sensu lato* jako nauku o rostlinách (Plant Sciences), tzn. studium, resp. výzkum rostlin na všech úrovních biologické hierarchie. V této souvislosti musím poznamenat, že se nejedná o nový nebo dokonce revoluční názor, neboť takto byla botanika koncipována již koncem minulého století věhlasným německým vědcem prof. dr. E. Strasburgerem. Na tomto myšlenkovém základě začalo být od roku 1995 rozvíjeno i naše doktorandské studium botaniky se snahou o maximální propojení a in-

tegraci dílčích botanických disciplín, a to jak z hlediska orientace, tak i metodického. Jsem přesvědčen, že právě tato koncepce může botaniku *sensu stricto* vymanit z určitého „izolacionismu“ dílčích botanických disciplín.

V současné době je doktorandské studium botaniky zaměřeno na několik základních tematických oblastí, resp. disciplín, jejichž přehled je uveden v tabulce. Tomu také odpovídá složení oborové rady PGS botaniky, jež má multidisciplinární charakter, přičemž sedm členů je interních a šest externích. Z tabulky je zřejmé, že nyní je na katedře botaniky celkem 31 doktorandů, z toho 12 distančních. Největší počet doktorandských prací je zaměřen na fytoecologii a ekologii rostlin, fyziologii, fytopatologii, cytologii a kultury *in vitro*. Vedle školitelů z katedry botaniky se na školení doktorandů podílejí specialisté z celé řady dalších institucí (např. Botanický ústav AV ČR, Biofyzikální ústav AV ČR, Ústav experimentální botaniky AV ČR atd.). V rámci školení doktorandů existuje velmi dobrá spolupráce s dalšími katedrami PřF UP (např. katedra biochemie, katedra buněčné biologie a genetiky, katedra ekologie). K intenzivní vědec-

ké komunikaci doktorandů přispívá pořádání seminářů, které se konají dvakrát ročně, přičemž přednášky jsou v češtině i angličtině. Jen v roce 1998 vystoupilo na těchto seminářích 22 doktorandů. Za samozřejmou součástí studia je považována aktivní účast na vědeckých konferencích, včetně zahraničních. V průběhu roku 1998 se devět našich doktorandů zúčastnilo zahraničních stáží, krátkodobých pobytů nebo konferencí. Za velmi dobrou lze považovat i publikační aktivitu, jež byla jen v roce 1998 reprezentována více než 50 vědeckými publikacemi a abstrakty, přičemž více než 50 % prací bylo uveřejněno v zahraničních časopisech. V podstatě všichni interní doktorandi se podílejí na řešení řady projektů na všech odděleních katedry botaniky, včetně Laboratoře růstových regulátorů a Centra molekulární biologie. Nedílnou součástí studia je i zapojení interních doktorandů do výuky, zejména přípravy a vedení cvičení. V roce 1998 bylo do doktorandského studia přijato osm studentů, proběhla obhajoba jedné disertační práce, nejméně osm doktorandů připravuje disertační práci k obhajobě.

Doc. ing. A. Lebeda, DrSc.,
vedoucí Katedry botaniky PřF UP

O čem se mluví**Proč kupujeme tak drahé počítače?**

S touto otázkou se na naše pracoviště obrací stále více pracovníků univerzity, kteří v současné době stojí před koupí nového počítače. Mají většinou k dispozici omezené množství finančních prostředků. Pak uvidí v tramvaji či v novinách inzerát na skvělý počítač za fantastickou cenu a ptají se, proč mají kupovat tak drahé počítače od Meridianu, když jinde nabízí to samé levněji. Jenže ono to není tak jednoznačné, jak by se na první pohled zdálo.

Současný trh s výpočetní technikou je dnes natolik nasycený, že marže jednotlivých dodavatelů jsou téměř shodné a většinou na hranici rentability. Pokud chce někdo cenu snížit, musí použít levnější díly a snížit i další náklady. Tento fakt ovšem v jejich reklamách nenajdete.

Dostali jsme z FTK UP k posouzení jednu takovou sestavu. Počítač i s monitorem za 19 900 Kč včetně DPH je jistě lákavá nabídka. Ale jen do té chvíle než zjistíme, co se za ní skrývá.

Předložená konfigurace patří k tomu nejlevnějšímu, co lze koupit. Bohužel nízká cena je zde dosažena nejen na úkor kvality, ale i za cenu obcházení zákona. Konkrétně se jedná o zákon 22/97 Sb.; ten platí od 1. 9. 1997 a určuje technické požadavky na výrobky, které by mohly ohrozit zdraví nebo bezpečnost osob. Mezi výrobky, na které se tento zákon vztahuje, patří i počítače. Nejedná se přitom o pouhou formalitu, ale především o posouzení výrobku z hlediska bezpečnosti a elektromagnetické kompatibility (rušení). Povinnost žádat o toto posouzení má dopravce nebo výrobce daného zboží. Toto schvalovací řízení je dost nákladné – i několik desítek tisíc korun na jednu typovou řadu počítačů – logicky pak firmy, které zákon dodržují, musí tyto náklady promítnout do ceny svých počítačů.

V našem případě výrobce tuto povinnost obchází tím, že na faktuře jsou rozepsány jednotlivé komponenty, přestože má být dodán kompletní počítač. Pokud by byl totiž na faktuře uveden nový výrobek – počítač – podléhal by schvalovacímu řízení dle výše zmíněného zákona. I v případě, že jednotlivé díly jeho požadavky splňují, což není z předložené faktury

také zcela jasné, nemusí je splňovat výsledný produkt. Také zde není uvedena záruka na celý systém, ale jen na jednotlivé komponenty. Například na procesor a paměť RAM je záruka jen 6 měsíců. Pokud se počítač po této době porouchá, nastane problém s reklamací, neboť běžný uživatel většinou neví, jaká část se mu pokazila a jestli je tedy ještě v záruce.

K dalšímu obcházení zákona dochází při instalaci operačního systému. Počítač je nabízen s volně šiřitelným systémem Linux. To je v pořádku až do okamžiku, kdy chce uživatel používat jiný operační systém. V tom okamžiku je jediná legální cesta zakoupení plné verze operačního systému (např. MS Windows 95 za 6500,- Kč bez DPH). Solidní dodavatel nabízí své počítače již s tímto systémem, neboť při současné koupě s počítačem lze pořídit legální instalaci MS Windows 95 již za 3500,- Kč.

Zmínil bych se teď o nejslabších místech této sestavy. Použitá základní deska je tzv. „noname“, což v praxi znamená, že k ní neexistuje technická podpora výrobce, ani nenajdete na Internetu aktuální ovladače. Mohou také nastat problémy s kompatibilitou při rozšiřování počítače a zejména při připojování do sítě (což se již projevilo u několika kusů počítačů s tímto typem základní desky). Na základní desce je integrována i zvuková deska a videodeska, bohužel obojí nevalné kvality. Navíc je zde minimální možnost v budoucnu zvýšit výkon počítače výměnou procesoru, neboť deska používá patičku tzv. Socket 7, pro kterou již firma Intel od poloviny letošního roku nevyrobí žádné procesory. Také paměť RAM se zárukou pouhých 6 měsíců pravděpodobně nebude pocházet od značkových výrobců. Jen na okraj, Meridian od svých počítačů používá paměťové moduly Transcend s doživotní zárukou.

V sestavě je použit procesor IBM 6x86 P233, což je opět to nejlevnější, co lze v současné době koupit. Výkon tohoto procesoru je podstatně nižší než u procesorů Intel a nelze zaručit ani plnou kompatibilitu ve všech aplikacích. Jako chladič je použit opět nejlevnější typ s kluznými ložisky, jehož životnost je podle našich zkušeností maximálně jeden rok. Poté je

většinou již značně hlučný nebo zcela nefunkční.

Monitory Samtron jsou i přes nižší cenu relativně kvalitní, nelze je ale použít pro vyšší rozlišení jak 800x600. Klávesnice i myš jsou použity opět ty nejlevnější, zde to naštěstí není na úkor funkčnosti. U pevných disků jsou cenové rozdíly jednotlivých typů minimální, proto mi připadá zbytečné nabízet v sestavě disk firmy Samsung místo osvědčených značek.

Proti nákupu podobných počítačů naše pracoviště neustále bojuje, neboť při celkovém počtu počítačů na UP (dnes okolo 1500) nelze stále řešit problémy, kterých jsou tyto levné počítače častým zdrojem. Mnohdy je pak jediným řešením výměna základní desky, paměti či procesoru, což pak představuje pro fakultu značné náklady.

Při nákupu výpočetní techniky proto vždy klademe důraz na maximální kompatibilitu (pokud možno použití procesoru Intel), zajištění technické podpory, minimálně dvouletou záruku na celý systém a možnost dodatečného rozšíření. Splnění všech právních předpisů a instalaci legálního software pak považujeme za samozřejmost. Smyslem tohoto článku neměla být obhajoba firmy dodávající počítače UP, v tomto případě Meridianu, ale spíše argumentace našich požadavků na kvalitu nakupované výpočetní techniky. Mnohaleté zkušenosti se servisem stovek počítačů Autocont a Meridian ukazují, že tato cesta je správná. Celkový počet reklamací těchto počítačů je okolo dvou procent, což je velmi dobrý výsledek. Do tohoto čísla ovšem počítám pouze skutečné závady hardware, neboť většina problémů je způsobena chybnou instalací operačního systému a ovladačů.

Je nám jasné, že jednotlivá pracoviště zápasí s nedostatkem finančních prostředků a zejména s magickou hranicí 20 tisíc Kč mezi investičními a neinvestičními prostředky. Přesto by ale univerzita neměla utrácet peníze za počítače, jejichž kvalita je přinejmenším diskutabilní. Přísluší „nejste tak bohatí, abychom mohli kupovat laciné věci“ zde platí dvojnásob.

Ing. J. Hanák, CVT UP

Univerzitní pracoviště informují

Zájem čtenářů o Ústřední knihovnu UP roste

Velkorysá přestavba tereziánské zbrojnice se chýlí ke zdárnému konci a v jejích dosud neotevřených interiérech brzy zahájí provoz Informační centrum UP. Rovněž na nově vydlážděném nádvoří se provádějí poslední úpravy, takže od 30. 11. je opět otevřen vchod do Ústřední knihovny z Biskupského náměstí.

Naši čtenáři si snad už zvykli na to, že vchod do knihovny se kvůli stavebním úpravám vícekrát měnil. I tato změna je výrazně označena, aby se všichni bez bloudění do knihovny dostali.

Pomalou se nyní uzavírá druhý rok existence Ústřední knihovny UP. V únoru 1997 zahájila svoji činnost a stala se nedílnou součástí Knihovny Univerzity Palackého (KUP), která byla až do té doby tvořena odbornými knihovnami umístěnými přímo na fakultách. Ústřední knihovna UP umožnila zvýšení zcela nedostatečného počtu studijních míst obsazených až do té doby v našich knihovnách.

Dnes už vzpomínáme, našťastí jen s úsměvem, na dobu, kdy jsme byli plni obav, zda bude studovna Ústřední knihovny UP opravdu využívána, jestli není velkým přepychem rozhodnutí o umístění studovny s volným přístupem k fondům v celém prvním poschodí budovy. Vždyť v té době plně převládá názor, že čtenáři budou neustále hledat „svou“ knihovnu v místě, kde mají své pracoviště nebo jen na fakultě, kde studují. Díky tomuto mínění se nám často vkrádaly otázky typu *co když bude počet knihovníků ve studovně větší než počet*

čtenářů, zvyknou si čtenáři navštěvovat knihovnu s kapacitou 160 studijních míst, když dosud žádná taková knihovna v Olomouci nikdy neexistovala?

Zpočátku byla knihovna otevřena jen jako studovna bez možnosti absenčních výpůjček a navštěvovalo ji průměrně 100 čtenářů za den. K naší radosti si čtenáři na knihovnu rychle zvykli a na podzim 1997 již navštěvovalo knihovnu denně průměrně 300 uživatelů. Byli jsme nadšeni z velké návštěvnosti a ani jsme si tehdy neuvědomovali, že je to pořad jen začátek. V současné době přichází do knihovny uprostřed týdne až 750 návštěvníků za den. Knihovna a především její šatna praská ve švech. Čtenáři si zvykli, že je knihovna otevřena až do 22 hod. a plně její otevírací doby využívají.

Protože Ústřední knihovnu UP navštěvují čtenáři ze všech fakult, doplňujeme fond knihovny o knihy z oborů, které se studují na vzdálenějších fakultách a jsou obsazeny především v jejich odborných knihovnách. Po knihách i z těchto oborů je velká poptávka a chceme jejich nákupem vyjít vstříc požadavkům svých uživatelů.

Za provozu probíhá hlubková revize knihovního fondu ve volném výběru, kterou provádějí knihovníci, kteří sedí u počítačů mezi regály. Knihy označují, obalují a provádějí kontrolu jejich umístění se záznamy v počítači. Chybné údaje ihned opravují. Jsme rádi, že čtenáři chápou nutnost této činnosti, snad i díky tomu, že knihovna (kromě uzavření

právě kontrolovaného úseku) nijak neomezila své služby.

Původní obavy, že bude Ústřední knihovny poloprázdná tedy zcela zmizely a dnes s opravdovým napětím očekáváme dokončení rekonstrukce zbrojnice, která umožní otevřít druhou polovinu studovny. Budeme tak moci zajistit svým čtenářům větší prostor pro přístup k otevřeným fondům a větší počet studijních míst. Ve studovně bude zvýšen počet počítačů určených k vyhledávání v souborném katalogu univerzity. Bude otevřena další počítačová učebna, vybavená počítači určenými pro přístup k internetu. V druhém poschodí zahájí svůj provoz studovna audiovizuálních dokumentů, kterou budou moci využívat všichni čtenáři KUP. Veškeré počítače určené pro čtenáře jsou v současné době nakupovány z peněz, které KUP získala z Mellonovy nadace.

Třebaže Ústřední knihovna UP slouží svým čtenářům teprve druhým rokem, její návštěvnost se stále zvyšuje. Pokud navštívíte Ústřední knihovnu UP, budete jistě velmi příjemně překvapeni kázní čtenářů, neboť i v plně obsazené studovně vládne skutečné ticho, tolik potřebné ke studiu. Máme velkou radost, že si k nám čtenáři našli cestu a naše snaha o vybudování knihovny, kterou budou mít její čtenáři rádi, snad nebyla marná.

V této souvislosti je pozoruhodné, že nedošlo k úbytku čtenářů v dalších knihovnách, které jsou součástí KUP a fungují jako odborné knihovny přímo na fakultách. Je to pro nás důkazem, že služby knihoven jsou využívány a další pobídkou, abychom své služby dále zlepšovali a zvyšovali profesionální úroveň celé Knihovny UP.

RNDr. D. Lošťáková,
pov. ředitelka KUP

Nová koncepce oboru rekreologie

Vědecká rada Fakulty tělesné kultury UP schválila na svém posledním zasedání (23. 11.) předložený návrh nové koncepce studijního oboru rekreologie. Jak Žurnálu UP řekl vedoucí katedry PaedDr. T. Dohnal, CSc., nová koncepce, která rozšiřuje studium o jeden rok, nabude účinnosti s akademickým rokem 1999/2000 a týká se prvních ročníků (ostatní posluchači dostudují za podmínek, za kterých byli přijati).

Zkušenosti přivedly vedení k novelizaci

Rekreologie se v Olomouci studuje sedmým rokem. Na základě zkušeností, které se týkají jak systému, zaměření, tak i obsahu studia, došlo vedení katedry k závěru, podle kterého je třeba koncept studijního oboru novelizovat. Nové pojetí vychází ze snahy orientovat absolventy na konkrétní cílové skupiny (např. dospělá populace, handicapovaní, mladé rodiny, senioři atd.), na vhodnou reakci na měnící se motivace k provozování pohybové aktivity (např. změnu životního stylu místo výkonové optimalizace atd.) a na různé pracovní podmínky a jejich rozdílnost (např. zařízení komerčního charakteru, soukromá lékařská zařízení, lázně, cestovní kanceláře atd.)

Rekreologie v stavebnicovém pojetí

Organizačně odpovídá nová koncepce požadavkům kreditního systému. Studium je rozděleno do tří etap.

V první si posluchač volí a zapisuje předměty A, B, C, a to jak ve společném základě kinantropologickém, tak i oborovém. Po získání stanoveného počtu kreditů skládá postupovou zkoušku (v případě oboustranného zájmu veřejnosti a FTK by bylo možné tuto etapu koncipovat jako bakalářský typ studia a postupovou zkoušku tak nahradit bakalářskou. V tom případě by studium bylo ukončeno titulem Bc.). Úspěšným absolvováním této části získává posluchač právo postoupit do druhé etapy studia.

Druhá etapa studia trvá další dva roky a je ukončena obhajobou diplomové práce a státní závěrečnou zkouškou. Po úspěšném ukončení tohoto období získává student titul Mgr., a to s určitou specializací, kterou si v úvodu druhé etapy zvolí. (Specializace je stanovena dvojí: a) Podpora zdraví – s možným zaměřením na outdoor recreation, cestovní ruch, b) Marketing a management sportu a rekreace – s možným zaměřením na sportovní publicistiku, cestovní ruch.)

Třetí etapa, postgraduální studium, je tříletá. Možnost studia poslední části této „stavebnice“ je ovšem vypisováno jen v oboru kinantropologie se zaměřením na životní styl. Postgraduální studium je určeno nadaným studentům, kteří již předchozí části studia ukončili.

Metý a uplatnění

Cílem novelizace obsahu programu a organizace studia je vytvořit podmínky pro co možná nejšířší uplatnění absolventů v praxi, a to zejména v následujících oblastech: lázeňství, firmy, pohybová studia, fitcentra, diagnostické a nápravné ústavy, školství, poradenství, zdravotní pojišťovny, volnočasová centra (DDM, školy, ped. centra), cestovní kanceláře, programová centra, sportovní kluby, státní i regionální televize, rozhlas, tisk, tiskový mluvčí atd. Absolventi mohou také participovat na výuce (tělesná výchova).

Nové pojetí rekreologie odpovídá požadavkům EU

Charakterem odpovídá nová koncepce standardům a požadavkům Evropské unie, postupně vytváří podmínky pro získání oprávnění k udělování diplomu s celoevropskou působností (kompatibilita studia). Vytváří také možnosti k reakci na měnící se podmínky, poskytuje i odborné informace a reaguje na požadavky studentské obce i celé společnosti.

M. Poláková

Glosa

Nejlepší špatný systém

Je-li demokracie nejlepším ze všech špatných systémů řízení společnosti, znamená to, že je demokracie systém špatný.

Malá ukáзка.

V jistých výjimečných případech se mnou moje žena konzultuje svou korespondenci. Učinila tak i před pár dny, když otevřela dopis zasláný jí představenstvem investičního fondu TREND, jehož je – díky dobrodiní české kupónové privatizace – akcionářkou.

Následující řádky jsou přepisem vybrané části dopisu, specifikující pořad jednání svolávané valné hromady:

„8. Projednání a schválení snížení základního jmění společnosti (rozuměj TRENDu) a s tím související změny stanov.

– Důvod snížení základního jmění: za účelem úhrady ztráty;

– Způsob snížení základního jmění: z částky 1.382.665.000,- Kč o částku 1.355.011.700,- Kč snížením nominální hodnoty každé akcie z původní hodnoty 500,- Kč (slovy pět set korun českých) na hodnotu 10,- Kč (slovy deset korun českých).“

Docela šikovný příklad ze života pro školní matematiku 3. – 5. ročníku základní školy; téma: dělení padesáti (číslicemi padesáti).

A pak že se v dnešní truchlivé době člověk nepobaví.

S. Komenda

Zkušenosti ze zahraničí

Pozdrav z Izraele

Přátelé v chladné Evropě se mi ozvali do teplých krajín a připomněli mi existenci Zurnálu UP. Kde jsou ty blahé časy, kdy mi Zurnál chodil pravidelně e-mailem a já se mohl touto jeho nádhernou vlastností holedbat, když jsem srovnával náš list s univerzitními zpravodaji v Německu? Snad postupující technika někdy nahradí tehdejší nadšení jeho tvůrců a e-mailový Zurnál se zase vrátí.

Nicméně – slbil jsem příspěvek, tak se zmíním o zdejším aktualitě z akademického světa. Možná na nás dýchne atmosféra okamžiků dáno minulých a pomalu upadajících v zapomnění, ale přece tak rozhodujících pro nás dnešní život. STUDENTSKA STÁVKA! Předseda vlády právě ukončil sedmnáctihodinová nepřetržitá vyjednávání se studentskými zástupci a mohl odletět na již poněkoličkáte odloženou návštěvu Evropy. „Stojíme na prahu revoluce našeho vzdělávacího systému“, říká Netanyahu. Stávka už trvá déle než měsíc. Po intervenci prezidenta Weizmana ukončily zhruba padesát studentů již osmnáctidenní hladovku. Zdá se, že v jedné bylo dosaženo přílomu. Největší a nejnápadnější demonstrace jsou v hlavních univerzitních městech – Tel Avivu, Jeruzalému, Haifě; studenti se řetězy připoutávají k budově burzy a znemožňují její činnost, blokují ulice, demonstrují ve spodním prádle (a to jsme v pruděrním židovském státě) s trans-

parenty „Stát je nahý bez vysokého vzdělávání“, jsou zatýkáni a po několika hodinách propouštěni. Tady v Rehovotu je docela klid, ale také tu vidím pochodující hlouček studentů z deponované fakulty Jeruzalémské univerzity se solidárními postgraduanti Weizmannova vědeckého institutu. Transparenty, sošky, doprovod policejního auta.

O co jde? Odpověď je stručná a možná zklame přežívající idealisty: o peníze. Studenti žádají snížení školného. „Tihle se nemohou srovnávat se studentskými rebely z USA a Francie před třiceti lety,“ volají někteří komentátoři, „kdepak nějaká lidská práva nebo sociální spravedlnost. Za pár let budou mít lukrativní posty advokátů, finančních poradců... Proč by do toho podnikli teď neměli něco investovat?“ Přesto – většina veřejnosti studenty, zdá se, podporuje.

Jaká je situace? Studenti dnes platí ročně školné 10 tisíc šekelů, ubytování je pak přijde průměrně na dalších 15 tisíc. Čtyři šekely jsou zhruba jeden dolar, průměrná mzda tu je prý kolem 5 tisíc měsíčně, elita – profesori nebo řidiči autobusu mohou brát zhruba patnáct. Školné dnes pokrývá zhruba 15 % nákladů na vzdělání. „Už tak je dost sponzorujeme, co ještě chtějí? Snížit by se měla hodnota dárku, který od nás dostávají!“, hrdruje daňový poplatník.

„Není to únosné – rodiče mi to platit nemohou, tak si musím po nocích přivydělávat,“ je názor typického studenta. Většinou prý slouží u ostrahy, někteří v nemocnicích, na stažích ... Studovat začínají po dvou až třech letech vojny, mnozí z nich si pak ale ještě další rok vydělávají jako hlídači a chystají se na přijímačky. Potkáte tyhle mladíky a každého většího obchodu nebo autobusového nádraží – minohledačkou vám prosvítí kabelu; svého strážce má každá základní škola. „Podívejte se kolem – v Německu, ve Francii – vzdělání vám platí stát, třeba na Sorboně. V Německu nejen, že studenti neplatí školné, ale ani nesmí pracovat – interferovalo by to s jejich studiem,“ argumentuje student, který tam byl na stáži. (Mimoходом – vzpomínám, že před rokem byly v Německu ostré projevy nevolle, když se vláda chystala školné zavést.)

Armáda se tu míchá do studia i po základní službě: záložky si na pár dní zavolá každým rokem. Když tu zajdu na přednášku po postgraduanti, občas tam sedí nějaký kluk v pískové uniformě, baret frajersky zastrčený pod nárameníkem, z kalhot kouká pažba pistole.

„Budou se této otázce věnovat stejně intenzivně, jako se věnují otázce bezpečnosti. Bezpečnost a vzdělání musí být dva hlavní pilíře naší společnosti,“ dává premiér brífink po dosažení předběžné dohody. „Je to dobrá smlouva, dobrá pro naši zemi. Změní tvář našeho školství.“ Hrozilo, že studenty přijde podpořit i zdejším nesmírně silná odborová centrála. Také ministři financí a školství si pochvalují. „Budou to změny, za které jsme bojovali,“ říkají poté, co studenti dosáhli většiny svých požadavků. Kouzlo diplomacie. Podobná rétorika, jako po zářijové stávce učitelů: přes týden po začátku školního roku tu denně do samého rána rodiče nevěděli, jestli děti půjdou do školy nebo ne; učitelé nakonec dosáhli téměř všeho, čeho žádali, vláda pak deklamovala vítězství rozumu a celého národa.

Jaký výsledek se nakonec rýsuje? Studenti budou mít nárok na půjčku do 10 tisíc ročně, splácet se začne za jeden až dva roky po dostudování a bude na to až osm let času. Úrok 3 až 4 procenta, mnohem méně než inflace. Rozšíření ubytovacích kapacit na kolejích. Padesátiprocentní sleva na školném pro ty, kteří odpracují pět hodin týdně při veřejně prospěšné činnosti. Spory teď běží o to, kolik přesně procent za kolik přesně hodin, jak kompenzovat vojenskou službu ...

Ještě se bojuje, atmosféra stále ještě trochu připomíná cosi známého z dávná, a člověku se chvílemi otírají na mysl nesnadné otázky: Je vzdělání hodnota, do které by měl investovat jednotlivec, nebo my všichni? Dokáže si člověk opravdu vážit toho, co dostane zadarmo? Neplatí i tady obecné tvrzení, že co nic nestojí, za nic nestojí? A můžeme si dovolit odrazovat mladé od studia další překážkou? Je „bezstarostný“ studentský život se všemi svými výstřelky spíše jen další břemeno daňových poplatníků, nebo nezbytná součást životní zkušenosti těch, kteří za pár let budou řídit podniky nebo i stát? Jsou nátlakové protestní akce v demokratické společnosti nemorální, nebo jsou normální nepostradatelnou součástí opravdové politiky? Můžeme se spolehnout na to, že se o nás naši moudří zástupci postarají, nebo platí, že co si nezbojujete, to nemáte? A také – je ten pozoruhodný stav, kdy nás nikdo neohrožuje, neusiluje o naše životy, samozřejmosti, nebo cosi, čeho si musíme vážit jako zázraku a něco pro to dělat, i když se to v danou chvíli může zdát neaktuální?

Všechno dobré našincům doma i na cestách přeje
RNDr. T. Opatrný, Dr.,
z Katedry teoretické fyziky PŘF UP.

P. S. Pro zájemce o další podrobnosti – místní noviny v angličtině, Jerusalem Post, jsou na adrese: <http://www.jpost.co.il/> (Rehovot, 28. 11. 1998)

Na pultech knihkupectví

Aktivita olomoucké lékařky

V Okresní knihovně v Olomouci jsem mezi vystavenými novinkami olomouckého nakladatelství Alda uviděl i knížku *Jak zvládat svůj krevní tlak?* O zaměření publikace svědčí i podtitul: *Samostatné měření krevního tlaku, výživa, medikamenty* (má 109 stran, barevné přílohy).

Autory jsou doc. Ingrid Mühlhauserová, doc. P. T. Sawicki a Ulrike Didjurgeitová z oddělení pro výměnu látkovou a výživu na Univerzitě Heinricha Heineho v Düsseldorfu. Autorský tým doplňuje MUDr. Eva Lojdrová z II. interní kliniky Fakultní nemocnice v Olomouci.

Knížka vychází z předpokladu, že toto poměrně časté onemocnění vyžaduje spolupráci s lékařem a určité potřebné znalosti. Samozřejmě, nechce nahrazovat osobní kontakt a poučení lékařem. Poučuje, co je vysoký tlak, jak si jej může pacient sám změřit, jakými přístroji, infor-

muje o výživě a škodlivosti nadváhy při hypertenzi, uvádí vhodné potraviny a jídelníčky, všimá si soli v jídle, vlivu alkoholu, kouření, přibližuje medikamenty v léčbě vysokého tlaku.

V naší zemi je vysoké procento výskytu hypertenze (u dospělých mezi 15–20%). Velké je i procento neléčených nebo nesprávně kontrolovaných nemocných. Tím záslušnější je publikace, která se snaží „naučit se zvládat svůj krevní tlak“, jak se praví v závěru knížky. Má jediný cíl: napomoci čtenářům spolupodílet se na kontrole a léčbě tohoto onemocnění a také lépe spolupracovat se svými ošetřujícími lékaři.

MUDr. E. Lojdrová v úvodních slovech vyjadřuje naději, že čtenář ocení mnohou z uvedených rad. Připomínky z řad čtenářů povedou bezpochyby k dalšímu, zlepšenému vydání publikace.

-ms-

Pozoruhodný výsledek spolupráce

Efektivní studium globálních změn životního prostředí je v široké míře založené na zpracování informací získaných ze satelitů. Proto stál u zrodu mezinárodního interdisciplinárního projektu „Program pozorování Země“ (Earth Observing System, Mission to Planet Earth) americký Národní úřad pro letectví a kosmonautiku „NASA“. Na XVII. kongresu Mezinárodní společnosti pro fotogrammetrii a dálkový průzkum „ISPRS“ ve Vídni v r. 1996 prezentovala NASA soubor výukových posterů „Globální změny životního prostředí“, který obsahoval tato aktuální témata: ubývání ozonu, skleníkový efekt, dopady sopečné činnosti, radiální účinky oblačnosti, oceánské procesy, hydrologické změny a změny vegetace, globální ledovíky příkrov a změny hladiny oceánů.

Anglická verze posterů byla tak atraktivní a jejich obsah natolik aktuální, že jsem se pokusil o realizaci české verze. Management NASA a EOS ochotně svolil s překladem doprovodných textů a poskytl originální grafické soubory. Soubor sedmi posterů v nákladu 500 sad vydalo nakladatelství Stiefel, s. r. o.,

Eurocart.. Výsledkem této spolupráce je zdražila učební pomůcka sloužící pro ekologickou výchovu na základních a středních školách v celé České republice. Díky finanční podpoře firmy AUTOPAL Nový Jičín obdržely všechny moravské školy postižené povodněmi v r. 1997 sadu posterů bezplatně. Postery budou využity i při popularizaci a pro osvětovou činnost ekologických sdružení a institucí zabývajících se ekologickou výchovou a problematikou globálních změn životního prostředí.

Celý projekt byl realizován na bázi neformální spolupráce, úsilí a ochoty všech zainteresovaných stran. Poděkování za pomoc při realizaci záměru náleží právnímu oddělení RUP a vedení Přírodovědecké fakulty, které umožnilo převod získaných finančních prostředků na tisk od sponzora k vydavateli. Největší odměnou pro autora české verze i tohoto příspěvku je skutečnost, že NASA a management projektu EOS si tyto publikace vyžádaly do svého archivu.

Doc. RNDr. M. Vysoudil, CSc.,
PŘF UP

Studentská rubrika

Na stáži v Leicesteru

Můj pobyt v Anglii nezačal příliš vesele. Po příletu na letiště Heathrow v Londýně mě čekala téměř hodinová fronta na pasové odbavení. Stihnu svůj autobus do Leicesteru? Občané Evropské unie procházejí s úsměvem a bez čekání – nikoho totiž vůbec nezajímá co, kdy a kde budou v Anglii dělat. Už abychom tam byli – tedy v EU. Konečně jsem u přepážky a předkládám svůj pas. Vysvětluji, že jsem studentkou medicíny na Univerzitě Palackého v Olomouci a jedu na třítydenní stáž na oddělení kardiologie. Vybrala mne Nadace pro Srdce Hané, můj pobyt organizuje ve spolupráci s Medical Faculty, University of Leicester. Černý celník dává razítko do pasu a ptá se: *Odkud jste vlastně přiletěla, slečno? Z Prahy? A letěli s vámi nějakí gypsies (Romové)?* Spíše bych očekávala přání hezké praxe v nemocnici...

Leicester (300 tisíc obyvatel) je jedno z nejstarších anglických měst ležící 2,5 hodiny severozápadně od Londýna. O zdraví asi 1 milionu lidí ze spádové oblasti pečují lékaři ve třech velkých nemocnicích. Ta „moje“ – Glenfield General Hospital – je jednou z nich. Jednopatrové budovy z typických červených cihel jsou spojeny širokými koridory. Kromě 16 oddělení zde naleznete knihovnu, vzdělávací centrum, lékárnou, obchod, restauraci. Atmosféra příjemná, venku spousta zeleně i nádherně osázených záhonů. Bát se nemusíte ani v noci. Na všech důležitých místech jsou rozmístěny kamery.

Zdejší kardiologické oddělení je jedním z nejlepších v Anglii vůbec. Pracuje zde šest primářů (tzv. *consultants*), z nichž každý vede a má odpovědnost za svou skupinu lékařů. Bílé pláště se tu nenosí – lékaře potkáte v saku a kravatě. Navíc má každý u pasu *bleep* neboli „pípák“ (také jsem byla jedním vybavena). Je to taková chytrá věčička, která zapípá vždy, když vás někdo hledá. Zároveň se na displeji ukáže telefonní číslo, které musíte vytočit, abyste se dozvěděli, kam se máte dostavit. Lékaři tak dávají možnost volného pohybu po celém areálu nemocnice. Primáři pak mají *bleep* s dosahem v celé Velké Británii.

Pracovní den začíná po osmé hodině ranní viziitou. Neustále se pacientům i členům rodiny objasňuje příčina i současný stav nemoci, vysvětlují se možnosti a rizika vyšetření, navrhuje se léčba. Pacient si tak uvědomí vlastní zodpovědnost za své zdraví a zároveň spolupřihodňuje o vlastním osudu.

Ve čtyřech zákrokových sálech je nejčastějším výkonem koronarografie (zobrazení cév zásobujících srdce pomocí kontrastní látky). V roce 1997 jich tu provedli 3320. Nemocní jsou zváni dle pořadníku – čekací doba u neakutních případů je až půl roku. Pokud není postižení cév velké, pak je možné provést během koronarografie i angioplastiku – tj. rozšířit postiženou cévu pomocí balónku, který se zavede do místa zúžení a nafoukne se na dobu několika desítek sekund. U nemocných s poruchami srdečního rytmu se provádějí elektrofyzilogické studie – elektrody se zavádějí přímo do srdce pod rentgenovou kontrolou a snímá se nitrosrdční EKG. Řešením pak může být implantace pacemakeru nebo defibrilátoru.

V ambulancích se ordinuje od devíti ráno až do půl šesté večer. Pacienti přicházejí po předchozím objednání (i několik měsíců předem). Pro každého je plánováno asi 15 minut. Ve skromně zařízené miniodinaci je nezbytnou

pomůckou diktafon. Čas lékaře je totiž v Anglii drahý, proto lékaři své zprávy a nálezy diktují, a to přímo v přítomnosti pacienta. Zprávy poté přepisují sekretářky. Také různá vyšetření včetně ultrazvukového neprovádějí lékaři, ale speciálně vyškolení technici a sestry.

Mé poděkování patří Nadaci pro Srdce Hané. Jsem ráda, že jsem měla příležitost poznat pracoviště kardiologie v Leicesteru. Výkony stejné odborné úrovně se provádějí i u nás. Anglický pacient se má přesto lépe. Lékaři mu totiž díky lepšímu zázemí i organizaci práce mohou věnovat více času.

M. Horáková,
studentka 6. ročníku LF UP

Mezinárodní studentský pedagogicko-vědecký tábor

Na Katedře učitelství 1. stupně ZŠ PdF UP se ve dnech 2. – 7. 11. uskutečnil mezinárodní studentský pedagogicko-vědecký tábor. Účastnili se ho studenti z Opolské univerzity, univerzity z Prešova a také švédští studenti z univerzity z Uppsaly. Na skvělé organizaci a hladkém průběhu tohoto přínosného týdne se podílely studentky Katedry učitelství 1. stupně ZŠ PdF UP.

První den jsme se sešli na slavnostním zahájení tábora. Seznámili jsme se s bohatým programem a výzkumnými aktivitami, které se zaměřily na sledování problémů našeho školství, především na 1. stupni ZŠ. V živé diskusi byla zdůrazněna problematika vzdělávání budoucích učitelů, náplň, kvalita a dostatečnost přípravy studentů pedagogických fakult na jejich paxi.

V následujících dnech jsme měli možnost porovnat práci učitelů na malotřídní škole v Samotiskách a na Základní škole Heyrovského. Odnесли jsme si hodně podnětů a dobrých nápadů, jak obohatit naše budoucí působení v rámci učitelství, jak lépe žákům zpřístupnit učivo, jak zkvalitnit naše vztahy s dětmi... Závěrem hospitačního dne bylo i vystoupení studentek 1. ročníku oboru učitelství 1. stupně ZŠ, které bylo dokumentací prvního vstupu studentů do pedagogické praxe.

Náplní celého týdne však nebyla jen práce. Navštívili jsme barokní chrám na Svatém Kopečku, byli jsme na exkurzi ve *Studios ART*, kde se naši zahraniční hosté velice intenzivně zajímali o učebnice a školní pomůcky; také návštěva Muzea umění byla příjemná. Ale nejkrásnějším překvapením byl celodenní výlet do Prahy. Obdivované *Město sta věží* uchvátilo všechny.

Na slavnostním ukončení mezinárodního studentského pedagogicko-vědeckého tábora jsme prezentovali své nové poznatky a výsledky výzkumu, které budou v souhrnné podobě publikovány ve sborníku. Loučili jsme se těžce. Doufáme, že i v budoucnu bude možné pokračovat ve spolupráci s univerzitami v Opolí, Prešově a Uppsale. Každou chvíli těchto dnů se prolínala sounáležitost, porozumění a přátelství.

P. Novosádová,
studentka PdF UP

... a tento týden...

14. PROSINCE

Filozofická fakulta UP, Křížkovského 8, Filmový sál, 18.00 hod.: Setkání s Ondřejem Hrabem, ředitelem pražského Divadla Archa na téma *Současná světová divadelní alternativa* (spojeno s projekcemi). Pořádá D-klub Katedry teorie a dějin dramatických umění FF UP.

U-klub, Šmeralova 12, 19.00 hod.: Bokomara s L. Javůrlem a M. Vašíčkem (AG Flek). Koncert brněnské folkrockové skupiny.

15. PROSINCE

U-klub, Šmeralova 12, 19.00 hod.: Posel z Lip-tákova – studentští cimrmanologové hrají der-niéru!

16. PROSINCE

Knihovna Alergologické kliniky LF a FN, 14. 30 hod.: Imunologické techniky k detekci autoprotilátek u idiopatické trombocytopenické purpury – MUDr. Z. Ambrůzová. Pořádá Ústav imunologie LF a FN.

U-klub, Šmeralova 12, 19.30 hod.: Jim Beam rockové vánoce – koncert rockových kapel.

Kostel Panny Marie Sněžné, 19.00 hod.: Vánoční besídka ve Sněžence – netradiční bohoslužba slova, divadelní hra, rozdělování dárků a přání krásného prožití Vánoc – to vše za zpěvu koled při pár doušcích teplého čaje v příjemné vánoční atmosféře. (Každý, prosím, přinese jeden drobný dárek). Pořádá Vysokoškolské katolické hnutí Olomouc.

17. PROSINCE

Sportovní hala FTK UP, 17.00 hod.: volejbal SK UP – Střešovice (ženy extraliga)

19. PROSINCE

Sportovní hala FTK UP:
8.00–12.00 volejbal SK UP – okresní přebor (žáci)
10.00 basketbal SK UP – Sparta Praha (dor-ci DL)

20. PROSINCE

Sportovní hala FTK UP, 9.00 hod.: basketbal SK UP – Sokolov (st. dor-ci DL)

Z redakční rady Žurnálu

Ze zápisu redakční rady ŽUP (20. 11.) může čtenáře zajímat, že v diskusi o výstavě v Muzeu umění (šedesátá léta) se na stránkách Žurnálu UP už opravdu pokračovat nebude. Články k nedožitým narozeninám nebudou publikovány, články k životnímu jubileu jen se souhlasem jubilanta a v rozsahu 15–20 řádků (odborné zhodnocení díla v plném rozsahu náleží spíše periodikům odborných společností). Žurnál UP by měl přinášet více zpráv o tom, čím a jak pracoviště UP ovlivňují život města a regionu. Jste-li téhož názoru, napište nám, co jste v tomto směru podnikli a co připravujete. Kladnou odezvu mají články typu rozhovoru.

-mh-

Upozornění redakce:
Poslední číslo Žurnálu UP v roce 1998 vyjde příští týden v pátek 18. 12.